

AKADEMICKÉ PSANÍ - Analýza právního případu II.

Otázky a úkoly:

V následujícím textu naleznete výňatek z diplomové práce, jejíž součástí je analýza případu Vo proti Francii (Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. července 2004, stížnost č. 53924/00).

Zamyslete se nad následujícími otázkami a úkoly:

- 1) Jakou funkci plní analýza právního případu v seminární práci či diplomové práci?
- 2) Jaké prameny byly autorkou pravděpodobně použity pro účely uvedené případové studie?
- 3) Je uvedený případová studie dobře strukturována a proč?
- 4) Jaká základní práva jsou v daném případě v kolizi?
- 5) Formulujte ratio decidendi případu Vo proti Francii, které vyslovil ESLP.

„Soud pro lidská práva ve Štrasburku se v roce 2004 zabýval případem porušení práva na život ve věci Vo proti Francii. Ke skutkovému stavu případu soud uvedl, že paní Thi-Nho Vo, vietnamského původu, trvale žijící ve Francii, měla v šestém měsíci těhotenství podstoupit lékařskou prohlídku. Bohužel se ve stejný den do ordinace dostavila žena též vietnamského původu a stejného příjmení, paní Thi Thanh Van Vo, které mělo být vyřazeno nitroděložní tělísko. Ošetřující lékař vyzval „paní Vo“, na což reagovala právě stěžovatelka. Po krátkém rozhovoru lékař konstatoval, že neovládá příliš dobře francouzský jazyk a po nahlédnutí do karty a bez předchozího vyšetření přistoupil rovnou k vynětí nitroděložního tělíska. Během zákroku došlo k úniku plodové vody, a i když lékař rychle pochopil, že se jedná o záměnu pacientek a paní Vo hospitalizoval, stěžovatelce musela být z terapeutických důvodů provedena interrupce. Následně podala paní Vo na lékaře trestní oznámení pro neúmyslné ublížení na zdraví a zabití dítěte. Rozsudkem byl ale amnestován, co se týče ublížení na zdraví a v otázce neúmyslného zabití soud konstatoval, že stáří plodu v době zákroku bylo 20 – 21 týdnů a že žádný zákon blíže nedefinuje pojem lidské embryo. Přestože francouzská legislativa neobsahuje žádné ustanovení o právní otázce života embrya v průběhu jeho vývoje, je ale zjištěno, že plod má životnost v šesti měsících. Plod ve 20. – 21. týdnu nelze tedy považovat za lidskou bytost ve smyslu trestního zákoníku a nemůže být předmětem neúmyslného zabití. Ve světle těchto okolností byl lékař zproštěn obžaloby. Odvolací soud změnil rozsudek v druhé části a shledal lékaře vinným z neúmyslného zabití. Vyšel přitom z toho, že zákon poskytuje ochranu každému od počátku života, přičemž podmínkou není, aby se plod narodil živý, byl-li živý v okamžiku, kdy došlo k onomu zásahu, který způsobil smrt zdravého plodu. Nejvyšší soud však toto rozhodnutí zrušil pro nemožnost podřazení jednání lékaře pod ustanovení o neúmyslném zabití.

Stěžovatelka se tedy obrátila na Evropský soud pro lidská práva a namítala porušení čl. 2 „Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného

činu, pro který zákon ukládá tento trest.“⁷² Dále si stěžovala na nedostatek ochrany nenarozeného dítěte ve francouzském právu, protože jednání lékaře nebylo kvalifikováno jako neúmyslné zabití. Stát podle stěžovatelky nedostal svým závazkům vyplývajícím z čl. 2 Úmluvy. Jako své argumenty uvedla následující. Počátek života má podle ní všeobecný význam a lze vědecky prokázat, že život začíná oplodněním. Počaté dítě, které se ale ještě nenarodilo, by nemělo být považováno za pouhý „souhrn buněk“ ani věc, ale za lidskou bytost. Francouzská vláda však odmítla aplikovat toto ustanovení na dítě, které se má teprve narodit. Stěžovatelka ve stížnosti uvedla, že francouzské právo přiznává právo na život každé lidské bytosti již od okamžiku početí, přičemž výjimky jsou stanoveny zákonem v případě potratů. Jakákoliv jiná forma přerušení těhotenství, vyjma terapeutických potratů, je neslučitelná s čl. 2 Úmluvy, protože zasahuje do života počatého dítěte. Život je pak bezesporu nejdůležitější hodnotou, která je Úmluvou chráněna. Proto by se stanovené výjimky neměly vztahovat na odsouzení třetí osoby, která svou nedbalostí způsobí smrt nenarozeného dítěte. Nelze tedy přirovnávat neopatrnost lékaře při výkonu svého povolání k vůli matky dobrovolně přerušit její těhotenství.

Vláda argumentovala tak, že medicína údajně nepřináší konečnou odpověď na otázku, zda a od kterého okamžiku je plod lidskou bytostí z pohledu práva. Odvolávala se přitom na předchozí rozhodnutí Komise ohledně problematického čl. 2, v kterých bylo konstatováno, že právo jako takové nelze odtrhnout od subjektu, ke kterému se vztahuje, v tomto případě k člověku. Samo právo na život nemůže být vykládáno tak, že zahrnuje i plod, ale týká se pouze živého člověka, protože text Úmluvy používá termíny jako „každý“, z čehož vyplývá, že se musí jednat o živou bytost. Pokud by bylo uznáno, že plod požívá práva na život ve smyslu čl. 2, znamenalo by to, že životy matky a plodu jsou sobě stanoveny na roveň. V tom případě by to rovněž znamenalo nutnost sankcionovat státy, které umožňují potrat jako výraz práva ženy nakládat se svým tělem a těhotenstvím. Vláda namítala, že při sjednávání Úmluvy nebylo úmyslem dát plodu absolutní právo na život, ale ponechat prostor státům pro vnitrostátní právní úpravu této problematiky. 72 Článek 2 Evropské úmluva o ochraně lidských práv 41

Po tom, co soud přezkoumal dosavadní stav judikatury, konstatoval, že otázka „počátku práva každého na život“ dosud nebyla vyřešena. Z dřívější judikatury pouze vyplývá, že pojem "každý" není možné aplikovat před narozením a že nenarozené dítě není "osobou" ani v obvyklém smyslu slova, ani v kontextu ustanovení Úmluvy. Komise v případě Reeve proti Spojenému království z roku 1994 vyloučila možnost, že by plod požíval absolutního práva na život, a to ve smyslu ochrany života matky, který nelze oddělit od života dítěte, jež se má narodit. Z judikatury a okolností dosud přezkoumávaných orgány Úmluvy tak údajně vyplývá, že nenarozené dítě není ve smyslu právních řádů považováno za „osobu“ požívající přímé ochrany čl. 2 a že jeho právo na život je, pokud existuje, omezeno právy a zájmy matky. Orgány Úmluvy však nevykládají, že za jistých okolností mohou být některé záruky přiznány i nenarozenému dítěti.

Soud k tomuto konstatoval, že většina států nedospěla k definitivnímu řešení otázky ochrany plodu a na evropské úrovni neexistuje společný postoj týkající se vědecké a právní definice počátku života. Takže ani v tomto případě tedy není možné odpovědět na otázku, jestli nenarozené dítě je nebo není „osobou“ ve smyslu čl. 2 Úmluvy“.

Soud v rámci zachování rovnováhy zájmů, které byly dotčeny v předchozích případech, konstatoval, že je na národní legislativě určit, odkdy stanoví počátek života. Přičemž uvedl, že vynucení odpovědnosti třetí osoby ze smrtícího zásahu může stěžovatelka uplatnit prostřednictvím správní žaloby proti nemocnici. Její využití shledává soud jako účinný

prostředek, který má k dispozici. Umožní totiž konstatovat chybu lékaře a zároveň přiznat ženě náhradu škody, která jí byla chybou lékaře způsobena.“¹

Použitá literatura:

NGUYENOVÁ, Erika. Právo na život jako přirozené právo člověka dle LZPS, mezinárodních smluv o lidských právech a související judikatury [online]. Plzeň, 2013 [cit. 3. 5. 2016]. Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/8936/DP-_Nguyenova_final.pdf?sequence=1

---

¹ NGUYENOVÁ, Erika. Právo na život jako přirozené právo člověka dle LZPS, mezinárodních smluv o lidských právech a související judikatury [online]. Plzeň, 2013 [cit. 3. 5. 2016]. Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta.